

Crna Gora
Ministarstvo finansija i socijalnog staranja

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Broj: 02-03- 9440/2

Podgorica, 24.08.2021. godine

MINISTARSTVO PRAVDE, LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA

Poštovani,

Povodom *Predloga strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, sa Akcionim planom za 2021. godinu*, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst Predloga strategije, sa Akcionim planom i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi. Takođe, Direktorat za socijalno staranje i dječiju zaštitu, u okviru svojih nadležnosti, nema primjedbi na dostavljeni Predlog strategije, sa Akcionim planom.

U Izvještaju o analizi uticaja propisa navedeno je da za realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana za 2021. godinu o sprovođenju Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025. koje treba realizovati iz sredstava Budžeta Crne Gore, neophodno obezbijediti sredstva u ukupnom iznosu od 661.682,35 €. Za dvogodišnji Akcioni plan za period 2022-2023, koji će se donijeti u I kvartalu 2022. godine biće potrebna finansijska sredstva u ukupnom iznosu od 1.300.000,00 €, kao i za dvogodišnji Akcioni plan za period 2024-2025. koji će se donijeti u I kvartalu 2024. godine u iznosu od 1.300.000,00 €.

Osim toga za realizaciju preostalih mjera predviđenih Akcionim planom za 2021. godinu biće obezbijedena sredstva iz donacija u iznosu od 361.384,00 €, kao i kroz IPA projekte u iznosu od 612.000,00 €.

Sredstva za implementaciju aktivnosti iz Akcionog plana za 2021. godinu planirana su kod institucija/resora koji su nosioci aktivnosti iz Akcionog plana u okviru redovnih budžetskih sredstava, dok Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta, Ministarstvo pravde, Ljudskih i manjinskih prava i Zavod za zapošljavanje Crne Gore imaju posebne budžetske stavke koje se odnose direktno na aktivnosti za unapređenje položaja Roma i Egipćana.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, nema primjedbi na predmetni Predlog strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, sa Akcionim planom za 2021. godinu, s tim da se sredstva neophodna za implementaciju Akcionog plana usklade sa sredstvima odobrenim nosiocima aktivnosti godišnjim Zakonom o budžetu Crne Gore za 2021. godinu ("Sl.list CG", br. 070/21).

Takođe, imajući u vidu da se radi o udruživanju finansijskih sredstava iz različitih izvora, napominjemo da je implementaciju aktivnosti predviđenih ovim planom potrebno uskladiti sa stepenom ostvarenja sredstava iz predviđenih izvora.

Ukazujemo na potrebu usklađenosti procijenjenih finansijskih sredstava za implementaciju navedene Strategije za period 2022-2025. godina sa sredstvima koja će za ove namjene biti opredijeljena godišnjim zakonima o budžetu, odnosno fiskalnim ograničenjima.

S poštovanjem,

MINISTAR

Milivoje Spajić

FORMA IZVJEŠTAJA O ANALIZI UTICAJA PROPISA

MINISTARSTVO ILI REGULATORNO TIJELO PREDLAGAČ	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
NASLOV PROPISA	Strategija socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025. sa Akcionim planom za 2021. godinu

Odjeljak 1: Definisanje problema

- ✓ Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- ✓ Što su uzroci problema?
- ✓ Što su posljedice problema?
- ✓ Ko je oštećen, na koji način i koliko?
- ✓ Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Nakon „Dekade romske inkluzije 2005-2015“ i tri implementirane Strategije: jednu koju je Vlada usvojila 2007. godine „Strategija za poboljšanje položaja RAE populacije u Crnoj Gori 2008 – 2012“, druge koja je usvojena 2012. „Strategija za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012 -2016“, i treće „Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016 -2020“, koje su se sprovodile kroz jednogodišnje akcione planove, Vlada Crne Gore, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025. sa Akcionim planom za 2021. godinu, a koja će doprinijeti još većem smanjenu jazu koji postoji između Roma i Ne-roma.

Mjere i aktivnosti koje su do sada preduzete u cilju unapređenja položaja Roma i Egipćana, rezultirale su veoma značajnim i vidnim promjenama ali ne i dovoljnim za potpunu integraciju građana romske i egipćanske zajednice. Romi i Egipćani u Crnoj Gori su trenutno najsiromašniji i najugroženiji dio društva. Niska ekonomski moć, nizak stepen obrazovanja, veoma mali broj zaposlenih osoba, neadekvatni stambeni uslovi, socijalna neprihvaćenost sa reslovima etničkih stereotipija i predrasuda, specifičan način življenja i druge karakteristike, samo su neki od uzroka njihovog teškog položaja u društvu. Prema se izjasnilo da pripada romskoj nacionalnosti ili 1,01 % od ukupnog stanovništva. Populacija Egipćana broji 2054 lica, odnosno 0,33 % od ukupnog stanovništva, dok romskim kao maternjim jezikom govori 5169 lica. Najveći broj Roma živi na teritoriji Podgorice (3988), zatim Berana (531), Nikšića (483), Bijelog Polja (334), Herceg Novog (258), a najveći broj Egipćana se nalazi u Podgorici (685), Nikšiću (446), Tivtu (335) i u Beranama (170).

Struktura novog strateškog dokumenta je koncipirana tako da obuhvata povezanost strategije sa krovnim i sektorskim strateškim dokumentima i međunarodnim obavezama, predstavljanje pravnog i institucionalnog okvira u Crnoj Gori. Prilikom pisanja Strategije posebno se vodilo računa o usklađenosti sa „Evropskim okvirom za nacionalne strategije za inkluziju Roma 2020-2030“, i usklađenost sa obavezama iz procesa pregovora Crne Gore sa Evropskom unijom. Ovim Evropskim okvirom kao oblasti gdje se treba unaprijediti položaj Roma predlažu se: *Obrazovanje; Zapošljavanje; Stanovanje i Zdravstevna zaštita*. Vodeći se ovim preporukama predlogom Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, akcenat je stavljen na četiri pomenute oblasti. Međutim, Strategijom socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025 su obuhvaćene i dodatne oblasti: *Pravni status; Socijalni status i porodična zaštita, Kultura identitet i informisanje, Diskriminacija i anticiganizam, Siromaštvo i Politička participacija*. Strategija obuhvata period od 2021. do 2025. godine i biće realizovana kroz jednogodišnji akcioni plan za 2021. godinu i kasnije kroz dvogodišnje akcione planove za 2022-2023 i 2024-2025. Akcionim planovima će se precizirati prioritetne mjere i aktivnosti koje treba sprovesti u godinama za koji će isti biti pripremljeni. U cilju praćenja realizovanih aktivnosti Vlada će formirati Komisiju za praćenje sprovođenja Strategije. Komisiju će sačinjavati predstavnici institucija koje su prepoznate Strategijom i Akcionim planom kao nosioci pojedinih aktivnosti, kao i predstavnici

Romskog savjeta u Crnoj Gori i romskih i egipćanskih nevladinih organizacija. Zadatak Komisije je utvrđivanje akcionalih planova za primjenu Strategije, nadziranje njihovog ostvarivanja, ocjena postignutih rezultata na osnovu praćenja utvrđenih indikatora, predlaganje promjena i dopuna Strategije na godišnjem nivou i informisanje Vlade Crne Gore o sprovođenju Strategije.

Odjeljak 2: Ciljevi

- ✓ Koji ciljevi se postižu predloženim propisom ?
- ✓ Navesti dosljednost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Strateški cilj koji se postavlja ovim dokumentom definisan je kao poboljšanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, kroz izgradnju inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticiganizma i siromaštva. S obzirom na veoma kvalitetan normativni okvir garantovanih ljudskih i manjinskih prava u Crnoj Gori, osnovni cilj ove Strategije se može definisati i kao stvaranje uslova za primjenu i primjena osnovnih ljudskih i manjinskih prava u odnosu na romsku i egipćansku populaciju, individualno i kolektivno, kako bi se suštinski i građana Crne Gore. Na taj način će se omogućiti postepena integracija romske i egipćanske zajednice u društvene tokove Crne Gore, što će biti dugotrajan i složen proces. Integracija romske i egipćanske populacije uključuje i uspostavljanje novih društveno-kulturoloških odnosa prema romskoj i egipćanskoj zajednici, oličenih u specifičnom vidu miroljubive koegzistencije sa većinskim stanovništvom i eliminisanje tradicionalnih predrasuda i stereotipa karakterističnih za odnos prema ovoj populaciji, nažalost ne samo u Crnoj Gori.

Odjeljak 3: Opcije

- ✓ Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza pravnog djelovanja).
- ✓ Obrazložiti preferiranu, tj izabranu opciju.

S obzirom na opredijeljenost Crne Gore ka punopravnom članstvu u Evropskoj uniji, veoma značajan dokument je i Evropski okvir za nacionalne strategije integracije Roma do 2030. Ovaj Evropski okvir traži da se napravi očigledna promjena u životima Roma. To je odgovor EU na sadašnje stanje i isti ne zamjenjuje obaveze zemalja članica i njihove osnovne obaveze. Ovim EU okvirom Evropska komisija početne pozicije pri usvajanju i razvijanju sveobuhvatnog pristupa integraciji Roma kako bi ostvarili predviđene ciljeve. Ova Strategija je imala u vidu ciljeve postavljene ovim okvirom, pogotovo u oblastima pristupa obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenim uslugama i pravu na stanovanje i osnovnim uslovima života.

Odjeljak 4: Analiza uticaja

- ✓ na koga će i kako će najvjerovaljnije uticati rješenja u propisu - Nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktnе i indirektnе
- ✓ kakve troškove će primjena propisa stvoriti građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima),
- ✓ da li su pozitivne posljedice donošenja propisa takve da opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- ✓ da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurenca
- ✓ uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Ostvarivanje osnovnih ljudskih prava i ukupno poboljšanje položaja Roma i Egipćana ima i višestruke koristi za ukupno crnogorsko društvo. Uravnotežen ekonomski i socijalni razvoj, dodatni su stimulans za

težnju Crne Gore kao multietničke demokratske države ka širim integrativnim procesima. Za promjenu ovakvog stanja, odnosno unaprijeđivanje položaja Roma i Egipćana, kao i potpune uključenosti u društveni, ekonomski, kulturni i politički život potrebna su sistemска rješenja koja će im omogućiti efikasniji pristup u oblastima u kojima su najugroženiji.

Strategija socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, će doprinijeti još većem smanjenu razliku koje postaje između pripadnika ove populacije i većinskog stanovništva. Negativnih uticaja neće biti, jer ovaj strateški dokument je izrađen sa ciljem da romska i egipćanska populacija integrše u crnogorsko društvo. Takodje, dokumet neće imati nikakvih negativnih posledica po građane i privredu.

Ukupan iznos sredstava, koji će iz Budžeta Crne Gore biti izdvajan u narednim godinama za finansiranje Strategije, zavisiće od sredstava planiranih za ove namjene godišnjim zakonima o budžetu nosioca aktivnosti predviđenih Strategijom.

Odjeljak 5: Procjena fiskalnog uticaja

- ✓ Da li je potrebno izdvajanje finansijskih sredstava za implementaciju propisa i u kom iznosu?
 - ✓ Da li je izdvajanje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
 - ✓ Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
 - ✓ Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
 - ✓ Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?
 - ✓ Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihoda za budžet Crne Gore?
 - ✓ Obrazložiti metodologiju kojom je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
 - ✓ Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
 - ✓ Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na incijativu za donošenje predloga propisa?
 - ✓ Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.
- Za realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana za 2021. godinu o sprovođenju Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025 koje treba realizovati iz sredstava Budžeta Crne Gore, neophodno je obezjediti ukupno 661.682,35 €, za dvogodišnji Akcioni plan za period 2022-2023. koji će se donijeti u I kvartalu 2022. godine 1.300.000,00 € i za dvogodišnji Akcioni plan za period 2024-2025. koji će se donijeti u I kvartalu 2024. godine 1.300.000,00 €. Osim toga, za realizaciju preostalih mjera predviđenih Akcionim planom za 2021. godinu biće obezbijedena sredstva iz donacija u iznosu od 361,384.00 €, kao i kroz IPA projekte u iznosu od 612,000.00¹ €.
- Sredstava za implementaciju aktivnosti iz Akcionog plana za 2021. godinu planirana su kod institucija/resora koji su nosioci aktivnosti iz Akcionog plana u okviru redovnih budžetskih sredstava, dok je Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava i Zavod za zapošljavanje Crne Gore imaju posebne budžetske stavke koje se odnose direktno na aktivnosti za unapređenje položaja Roma i Egipćana.
- Za realizaciju mjera i aktivnosti sredstva će biti obezbijedjena iz budžeta resornih ministarstava uz podršku donatora, kao i kroz realizaciju IPA projekata.

¹ Određeni broj aktivnosti kroz IPA projekte će se realizovati i tokom 2022. godine, odnosno određeni dio navedenih finansijskih sredstava će se utrošiti 2022. godine.

- Implementacijom propisa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.
- Finansijska sredstva su obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu za implementaciju Akcionog plana za 2021. godinu, dok će se za narednu fiskalnu godinu planirati tokom ove godine.
- Implementacijom Strategije i Akcionog plana se neće ostvariti prihod za Budžet Crne Gore.
- Imajući u vidu da u momentu pripreme Strategije i AP nije bio usvojen Budžet CG, nadležna ministarstva su u okviru redovnih budžetskih sredstava planirali realizaciju, a tamo gdje su imali podatke o podršci donatora, to su navodili.
- Ministarstvo finansija i socijalnog staranja je učestvovalo u izradi dokumenta i nije bilo komentara na predlog dokumenta. Ministarstvo finansija i socijalnog staranja će se izjasniti o dokumentu kad isti bude dostavljen sa RIA obrascem.

Odjeljak 6: Konsultacije zainteresovanih strana

- ✓ Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- ✓ naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije)
- ✓ naznačiti glavne rezultate, i kako je input zainteresovanih strana bio uzet u obzir ili zašto nije bio uzet u obzir

- U pripremi predloga Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025 sa Akcionim planom za 2021. godinu korišćena je eksterna ekspertska podrška na način što je od strane Regionalnog savjeta za saradnju (RCC) bio angažovan konsultant.
- Prilikom izrade nacrta Strategije sa Akcionim planom za 2021. godinu osim predstavnika nadležnih resora kao članovi radne grupe su bili predstavnici Romskog savjeta u Crnoj Gori i 4 godinu sprovedena je Javna rasprava koja je trajala 20 dana.
- Strategija obuhvata period od 2021. do 2025. godine, a biće realizovano u prvoj godini kroz jednogodišnji akcioni plan (za 2021. godinu), dok će naredni Akcioni planovi biti dvogodišnji (za period 2022-2023 i 2024-2025.). Akcionim planovima će se precizirati prioritetne mjere i aktivnosti koje treba sprovesti u toj godini ili tokom te dvije godine. U procesu izrade Strategije sa AP za 2021. godinu bili su uključeni:
- Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava;
- Ministarstvo finansija i socijalnog staranja;
- Ministarsvo unutrašnjih poslova;
- Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta;
- Ministarstvo zdravlja;
- Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizam;
- Zavod za zapošljavanje Crne Gore;
- Crveni krst Crne Gore;
- Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina;
- Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore;
- Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu;
- Zajednica opština (Lokalne samouprave);
- DEU u Crnoj Gori;
- Ombudsman;
- UN tijela u Crnoj Gori;
- Romski savjet;
- regionalni savjet za saradnju;

- Nevladine organizacije.

Odjeljak 7: Monitoring i evaluacija

- ✓ Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- ✓ Koje će mјere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- ✓ Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- ✓ Ko će biti zadužen za sprovоđenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

U cilju praćenja realizovanih aktivnosti Vlada će formirati Komisiju za praćenje sprovоđenja Strategije. Komisiju će sačinjavati predstavnici institucija koje su prepoznate Strategijom i Akcionim planom kao nosioci pojedinih aktivnosti, kao i predstavnici Romskog savjeta u Crnoj Gori i romskih i egipćanskih nevladinih organizacija. Zadatak Komisije je praćenje realizacije aktivnosti koji proizilazi iz akcionih planova za primjenu Strategije, nadziranje njihovog ostvarivanja, ocjena postignutih rezultata na osnovu informisanje Vlade Crne Gore o sprovоđenju Strategije. U cilju efikasnijeg obavljanja svojih aktivnosti, Komisija može pozvati predstavnike organa državne uprave i drugih institucija, predstavnike nevladinih organizacija, kao i predstavnike lokalnih uprava, da učestvuju u radu Komisije.

Glavni indikatori kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva su sljedeći:

- Smanjiti procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su se suočili sa nekim od oblika diskriminacije
- Smanjiti procenat Roma i Egiptana koji su bili žrtve govora mržnje
- Smanjiti procenat etničke distance prema građanima romske i egipćanske zajednice
- Smaniti materijalnu deprivaciju romske i egipćanske populacije kao i razliku u izloženosti siromaštvu u odnosu na generalnu populaciju
- Smanjiti preklapanja tri najčešće deprivacije za djecu 0-2, 0-5, 5-17 godina
- Povećati učešće Roma i Egiptana u političkom životu na lokalnom i nacionalnom nivou
- Unaprijediti i osigurati učešće predstavnika Romskog savjeta i romskih i egipćanskih NVO organizacija u kreiranju nacionalnih/lokalnih politika koje se bave unapređenjem položaja građana romske i egipćanske zajednice
- Smanjiti procenat stambene segregacije romske i egipćanske zajednice u odnosu na većinsku populaciju
- Smanjiti nivo prenaseljenosti stambenih objekata u kojima žive pripadnici romske i egipćanske zajednice
- Povećati procenat romske i egipćanske djece koja pohađaju program obrazovanja u ranom djetinjstvu
- Povećati procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su završili osnovnu i srednju školu
- Povećati broj pripadnika romske i egipćanske zajednice koji upisuju visokoškolske ustanove na godišnjem nivou
- Smanjiti procenat nezaposlenosti pripadnika romske i egipćanske populacije
- Povećati procenat Roma i Egiptana zaposlenih u javnom sektoru
- Smanjiti procenat Roma i Egiptana zaposlenih u neformalnom sektoru
- Smanjiti nivo stope neaktivnosti Romkinja i Egiptanki
- Povećati prosječno trajanje životnog vijeka pripadnika romske i egipćanske zajednice
- Smanjiti nivo diskriminacije sa kojim se suočavaju pripadnice romske i egipćanske zajednice prilikom korišćenja usluga zdravstvenog sistema
- Smanjiti procenat Roma i Egiptana koji ne posjeduju lične dokumente
- Obezbijediti da su svi Romi i Egiptani upisani u matične registre rođenih
- Smanjiti procenat odraslih u romskim i egipćanskim naseljima koji opravdavaju fizičko nasilje nad suprugom

- Smanjiti procenat žena starosti 20-24 godine su stupile u brak prije svoje 15 odnosno prije svoje 18 godine

Monitoringa i izvještavanja o sprovođenju Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2021-2025 će vršiti Komisija za praćenje sprovođenja i izvještavanje o strateškom dokumentu kojom Komisijom će rukovoditi Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava.

Evaluacija predmetnog strateškog dokumenta biće sprovedena ex post i od strane eksternih eksperata zbog složenosti i obuhvata, ali i zbog obezbjeđivanja većeg stepena objektivnosti. Sredstva za sprovođenje biće obezbijeđena budžetom Ministarstva pravda, ljudskih i manjinskih prava. Planirano je da ovaj proces otpočne u prvoj polovini 2025. godine i bude završen do oktobra iste godine, kako bi se pravovremeno obezbijedili nalazi evaluacije, koji će biti predstavljeni u završnom izvještaju, ali i u cilju obezbjeđivanja adekvatnih osnova za kreiranje potencijalno novog strateškog dokumenta.

Mjesto i datum:

Podgorica,
19.07.2021. godine

MINISTAR
RUKOVODILAC
MR SERGEJ SEKULOVIĆ